

Сива економија у Србији 2022.

Национална иницијатива за безготовинско плаћање „Бољи начин” подржава активности Владе Републике Србије на сузбијању сиве економије. Пројекат је помогао израду нацрта новог Програма за сузбијање сиве економије до 2025. и у процесу припреме тог стратешког документа, НАЛЕД је урадио нове процене обима сиве економије у Србији. У циљу обезбеђивања што веће поузданости налаза, студија обима је први пут спроведена применом две различите методе.

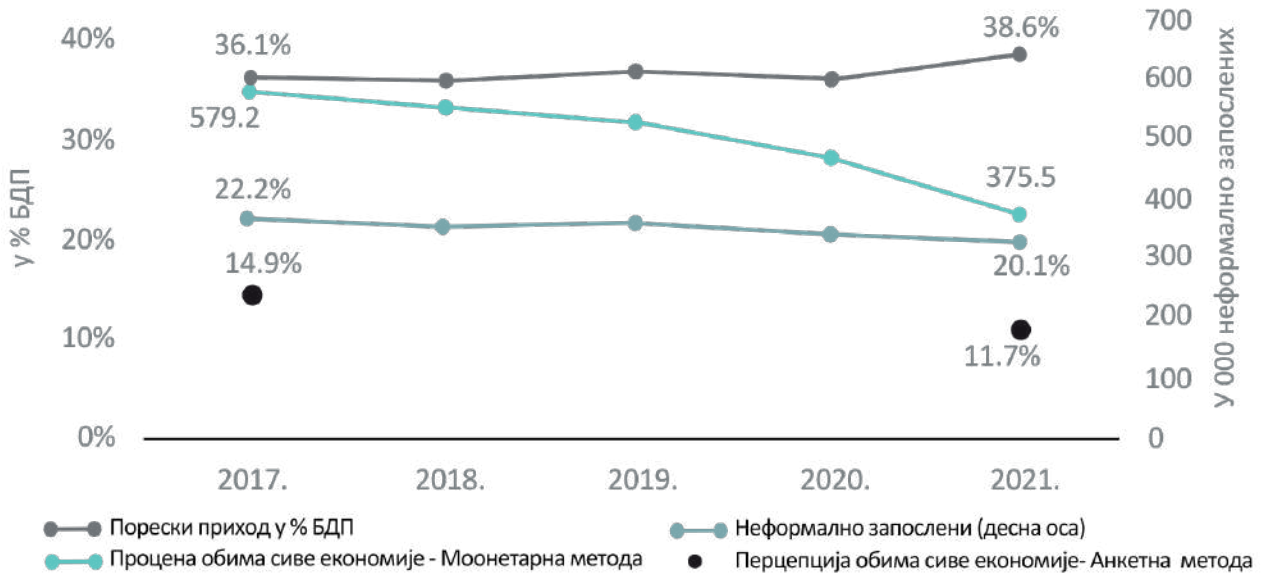
Анкетни метод

Заснива се на приходном методу обрачуна БДП и подацима анкете предузећа о непријављеним зарадама запослених и непријављеном профиту предузећа. Коришћени су индиректни одговори привредника, односно перцепције, о неформалном пословању „других предузећа у истој делатности“. Сива економија према овом методу се дефинише као непријављени доходак регистрованих привредних субјеката који обављају легалне тржишне активности, а намерно их прикривају од државних органа. Иако је метод релативно нов, број земаља које га користе се повећава, укључујући балтичке државе и земље у централној и источној Европи. Омогућује и да се сагледа структура сиве економије (према делатности, регионима и другим карактеристикама привредних субјеката) и идентификују специфични фактори који утичу на одлуку предузећа да се бави сивом економијом. Процену обима по анкетној методи НАЛЕД је спровео и 2012. и 2017. што омогућава поређење резултата. Студију су урадили др Горана Крстић, са Економског факултета и др Бранко Радуловић, са Правног факултета Универзитета у Београду.

Монетарни метод

Заснива се на процени обима сиве економије поређењем обима готовог новца у оптицају и новца који би био довољан у случају да сви привредници и грађани прописно плаћају порез. Овај метод поред легалне привреде обухвата и нерегистровану и први пут је примењен у Србији. Монетарни приступ је развијен почетком 80-их и од тада је употребљен у више од 40 земаља света. Последњих година посебно често се користи у земљама на упоредивом нивоу развоја као Србија. Метод прво процењује обим готовине који се користи у сивој зони у Србији, кога потом множи са просечном брзином оптицаја новца, на основу чега се добија и укупна сива економија. Монетарни метод мери обим сиве економије у целој привреди, па и друштву, и на тај начин надопуњује анкетни метод, који процењује сиву економију само на нивоу формално регистроване привреде. За разлику од анкетног, монетарни приступ се заснива на јавно доступним подацима и могао би се конструисати чак и на месечном нивоу што значи да може да послужи и за веома брз увид у ефекте јавних политика. Студију су урадили др Јасна Атанасијевић, др Зорана Лужанин са Природно-математичког факултета у Новом Саду, др Марко Данон и Душан Ковачевић из Јединице за конкурентност у НАЛЕД-у.

Основни налази

*Анкета је спроведена од 20. априла до 10. јуна 2022. сходно томе резултати се односе на други квартал 2022. године.

**пад са 14,9%
на 11,7% БДП**

Удео сиве економије према анкетном методу међу регистрованом привредом смањен за око три процентна поена у периоду 2017-2021.

 6,5 МЛРД €

Ниво сиве економије измерен анкетном методом показује да регистрована привреда кроз активности у сивој зони обрне 6,5 милијарди евра годишње

Обим сиве економије у Србији у последњих пет година наставља да опада. Студија спроведена према анкетном методу, процењује да је ниво сиве економије међу регистрованом привредом смањен за око три процентна поена у периоду 2017-2021 односно са 14,9% на 11,7% БДП-а.

Да се обим пословања у сивој зони смањује, потврђено је студијом спроведеном по монетарном методу. Налази овог истраживања показују пад од два процентна поена, са 22,2 на 20,1 одсто БДП-а.

**пад са 22,2%
на 20,1% БДП**

Удео сиве економије према монетарном методу смањен за два процентна поена у периоду 2017-2021.

 10,7 МЛРД €

Ниво сиве економије измерен монетарном методом показује да регистрована и нерегистрована предузећа кроз активности у сивој зони обрну 10,7 милијарди евра годишње

На тренд пада указују и други индикатори као што је број неформално запослених на тржишту рада, који је смањен за око 200.000, са 579.000 на око 375.000. У истом периоду, порески приходи су повећани за осам милијарди евра и достигли су чак 20,6 милијарди, односно 38,6% БДП-а.

200.000

неформално запослених на тржишту рада прешло је у легалне токове у претходних пет година

